

Turkish Journal of Diaspora Studies

ISSN: 2717-7408 (Print) e-ISSN: 2757-9247 (Online)
Journal homepage: tjds.org.tr

Türk Medyasında Suriyeli Öğrenciler: Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Bir Analiz

Murat Karaman

To cite this article: Murat Karaman (2024) Türk Medyasında Suriyeli Öğrenciler: Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Bir Analiz, Turkish Journal of Diaspora Studies, 4(1), 44-66, DOI: 10.52241/TJDS.2024.0070

To link to this article: <https://doi.org/10.52241/TJDS.2024.0070>

Submission Date: January 29, 2024 **Acceptance Date:** March 14, 2024

Article Type: Research Article

2024 Murat Karaman. Published with license by Migration Research Foundation

Published online: March 31, 2024

Submit your article to this journal [↗](http://tjds.org.tr)

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
tjds.org.tr

Türk Medyasında Suriyeli Öğrenciler: Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Bir Analiz

Murat Karaman

Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye

Özet

Demokratik sistemlerde medya, yasama, yürütme ve yargı erklerinin ardından dördüncü güç olarak nitelendirilmektedir. Başta internet olmak üzere iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte medyanın toplumsal ve siyasal yaşamdaki rolü, dördüncü güç kavramsallaştırmasının ötesine geçmeye başlamış ve medya, toplumu ilgilendiren konularda algıları belirleyen en merkezi unsurlardan birisine dönüşmüştür. 2011 yılında başlayan iç savaş neticesinde Türkiye'ye göç eden ve geçici koruma statüsü verilen Suriyelilere ilişkin bakış açılarının şekillenmesinde de şüphesiz medyanın ifade edilen belirleyici rolü görülebilir. Medyanın Suriyelilere ilişkin olarak öne çıkardığı ve/veya görmezden geldiği haber başlıkları toplumdaki "Suriyeli" algısının oluşumunda önemli etkilere sahiptir. On yılı aşkın bir süredir Türkiye'de bulunan Suriyelilere ilişkin tartışmalar entegrasyon, dil, ekonomi gibi etmenler etrafından dönmekte, eğitim ve Suriyeli öğrenciler konusu da bu kapsamda tartışmaların odağında yer almaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, Türk yazılı basınında "Suriyeli öğrenci" imajının ne şekilde sunulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Suriyeli öğrenci imajının tespiti, 2018-2022 yılları arasında Türk yazılı basınında çıkan "Suriyeli öğrenci" temalı haberlerin içerik analizi yöntemi ile analiz edilmesine dayanmaktadır. Söz konusu analiz eğitim ve göç ilişkisini ele alan literatürdeki tartışmalara, medya ekseninde bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Gündem Belirleme Kuramı, Suriyeli Öğrenciler, Medya Analizi, Türkiye'de Göç

Syrian Students in Turkish Media: An Analysis within the Framework of Agenda Setting Theory

Murat Karaman

Independent Researcher, Ankara, Türkiye

Abstract

In democratic systems, the media is described as the fourth power after the legislative, executive and judicial branches. With the developments in communication technologies, especially the internet, the role of the media in social and political life has begun to go beyond the fourth power conceptualization and the media has turned into one of the most central elements that determine the perceptions on issues that concern society. Undoubtedly, the stated role of the media can be seen in shaping the perspectives on Syrians who immigrated to Turkey and were given temporary protection status as a result of the civil war that started in 2011. The news headlines that the media highlight and/or ignore regarding Syrians have important effects on the perception of "Syrian" in the society. Discussions about Syrians in Turkey for more than ten years revolve around factors such as integration, language and economy and education. Syrian students are at the center of the discussions. In this context, this study aims to reveal how the "Syrian student" image is presented in the Turkish print media. The determination of the image of Syrian students is based on the analysis of the "Syrian student" themed news published in the Turkish print media between 2018-2022 using the content analysis method. The aforementioned analysis aims to contribute to both decision makers and discussions in the literature on the relationship between education and migration, on the axis of media.

Keywords

Agenda Setting Theory, Syrian Students, Media Analysis, Migration in Turkey

Giriş

Kitle iletişim araçları, içerisinde yer aldıkları ülkede ve dünyada yaşanan gelişmelerini topluma aktarmaları bakımından oldukça önemli bir işleve sahiptir. Küreselleşme ile birlikte dünyanın çok uzak bölgelerindeki haberler bir anlık olarak tüm medya tüketicileri tarafından görülebilmektedir. Küreselleşmenin bir başka sonucu olan mesafelerin azalması ve dünyanın global bir köy olmaya doğru gitmesi sonucunda bir ülkede meydana

CONTACT Murat Karaman muratkaraman44@gmail.com

Received: January 29, 2024; Revision: February 21, 2024; Accepted: March 14, 2024; Article Type: Research Article

gelen olaylar, dünyanın geri kalanını da etkilemektedir. Göç ve göçmenlik son yıllarda bu konudaki en önemli örneklerden birisidir. Birçok ülkede yaşanan iç çatışmalar ve yerinden edilmiş ciddi kitleler sadece ilgili ülkenin gündemini değil, çok uzak coğrafyaları bile etkileme kapasitesine sahiptir. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşının da bu bağlamda sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Başta Türkiye olmak üzere birçok ülke, Suriye iç savaşı neticesinde ciddi bir göç baskısı altında kalmıştır. Suriye ile olan oldukça uzun kara sınırı neticesinde Türkiye göçmen baskısını en yoğun hisseden ülkelerden birisi olmuştur. Geçici koruma statüsü verilen Suriyeliler toplumun ve siyasetin gündemi olduğu kadar medyanın da önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Türk medyası Suriyelilere dönük haber içeriklerini birbirinden oldukça farklı başlıklar altında vermiştir. Bu başlıklardan birisi de Türkiye’de eğitim öğretim yaşamlarını sürdüren Suriyeli öğrenciler olmuştur. Her medya kuruluşu, kendi editöryal politikası çerçevesinde Suriyeli öğrencilere ilişkin gelişmeleri haberleştirmiştir.

İletişim bilimleri disiplini, medya kuruluşlarının sayısının artması ve haber içeriklerinin yoğunlaşması sonucunda söz konusu medya içeriklerinden anlamlı verilere üretme noktasında çabalara girmiş bu konuda çok sayıda teori ortaya atılmıştır. Gündem belirleme kuramı da bunlardan birisidir. Gündem belirleme kuramı, en temelde medyanın, ne düşüneceğimizi etkilediğini ifade eder. Medyada öne çıkan haberler ile vatandaşlar için neyin önemli olduğu arasında bir korelasyonun varlığını savunan kuram bağlamında yapılan çalışmalar, medyanın sadece ne düşüneceğimiz üzerinde değil nasıl düşüneceğimiz üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymaya başlamıştır.

Bu çalışmada¹, gündem belirleme kuramından hareketle, 2018-2022 yılları arasında Türk yazılı basınında Suriyeli öğrencilere ilişkin çıkan haberlerin içerik analizi yöntemi ile analiz edilmesine dayanmaktadır. Çalışmada öncelikle gündem belirleme kuramına ilişkin kavramsal çerçeveye değinilecek, akabinde Türkiye’de ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerdeki Suriyeli öğrenci temalı haberler içerik analizi yöntemi ile analiz edilecektir. Ardından araştırmanın ulaştığı bulgular değerlendirilecektir.

Gündem Belirleme Kuramına İlişkin Kavramsal Çerçeve

Kitle iletişim araçlarının gelişimi ile beraber “araclandırılmış iletişim” kavramı ortaya çıkmıştır. Gazete, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları, dünyada olup bitenler hakkında insanlığın haber almasının en önemli aracı haline gelmiştir. Yaşadığımız şehirden veya ülkeden çok uzaklarda yaşanan gelişmelerden bile haberdar olmamızı sağlayan kitle iletişim araçlarının toplumsal ve siyasal yaşamda edindiği önem arttıkça, söz konusu iletişim araçlarının etkilerini ölçme çabaları da ortaya çıkmıştır. İletişim literatüründe

¹ Bu çalışma, 22-24 Aralık 2022 tarihinde Ankara’da düzenlenen Eğitim ve Göç Sempozyumu’nda sözlü olarak sunulan bildiri özetinin genişletilmiş halidir.

etki araştırmaları olarak bilinen bu girişimlerden birisi de medyanın herhangi bir konuda kamuoyunun oluşumuna olan etkisini ortaya koymaya çalışan gündem belirleme kuramı olmuştur.

Gündem belirleme kuramının tarihsel gelişimine ilişkin literatürde genellikle iki çalışmaya atıf yapıldığı görülür. Bunlardan ilki 1922 yılında Walter Lippmann tarafından yayınlanan Public Opinion (Kamuoyu) adlı eserdir. Bu eser her ne kadar direkt olarak gündem belirleme kuramının temel niteliklerini ortaya koymasa da ileride ortaya çıkacak olan kurama düşünsel bir temel teşkil ettiği kabul edilir. İlk gündem belirleme araştırması ise 1972 yılında Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw tarafından yayınlanır. Söz konusu isimler 1968 yılındaki ABD başkanlık seçimleri sürecinde Chappell Hill adlı yerleşim birimindeki karar seçmenlerin seçim sürecine ilişkin önemli buldukları konular ile medyada yer alan içeriklerin karşılaştırmasını yaparak iki olgu arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlarlar. Buradan hareketle söz konusu araştırmalarda medyanın önem verdiği konularla halkın önem verdiği konular arasında bir bağ olduğunun vurgulandığı ifade edilebilir (Duygu, 2023, s. 252). Ayrıca literatürde gündem belirleme ve kamuoyu oluşturma kavramlarının sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı da görülmektedir (Koçyiğit, 2023, s. 3).

Yukarıda da ifade edildiği gibi gündem belirleme kuramı kitle iletişim araçlarının etkilerini lme çabaları kapsamında değerlendirilebilir. Bu noktada Gngrn (2021) tespitlerinin altının bir kere çizilmesi gerekli görünmektedir. Buna göre, gündem belirleme kuramı, kitle iletişim araçlarının etkilerinin sınırlı olduğunu savunan orta dönem görüşlerin dönüşmeye başladığı; bu etkilerin güçlü ancak uzun vadeli olduğunu savunan paradigmalardan geçerlilik kazandığı bir dönemde ortaya atılmıştır. Zira bu görüş, ilk dönem ortaya atılan kitle iletişim araçlarının doğrudan ve güçlü etkilerinin olduğunu savunan görüşlerin aksine, bu etkilerin zincirleme bir biçimde aşamalardan geçerek uzun vadede kitlelerin tutum ve davranışlarında değerlik meydana getirecek kadar güçlü olduğunu savunur. Bu bakış açısı siyasal karar alma sürecini yöneten çalışmalardan propaganda çalışmalarına, halkla ilişkiler çalışmalarından kamuoyu çalışmalarına kadar birçok karar alma mekanizması üzerine yürütülen çalışmaların biçim ve yn değerltirmesine neden olmuştur. Ancak Vatandaş'ın da (2020) ifade ettiği gibi bireyin kitle iletişim aracının iletisi karşısında tamamıyla edilgen bir nesne konumunda olduğu söylenemez. Bireyin sahip olduğu özellikler, nitelikler, bilgiler ve tecrübeler belirli düzeyde de olsa süzgeç görevi görmekte ve bireyi nesne konumuna düşmekten alıkoymaktadır (s. 62). Bu minvalede bir başka görüşe göre ise medya gündemi belirleyen faktörlerden yalnızca bir tanesidir (Terkan, 2007, s. 561).

1972 yılında ilk gündem belirleme araştırmasını gerçekleştiren Maxwell E. McCombs ve Donald L. Shaw "The Agenda-Setting Function of Mass Media" başlıklı makalelerinin girişinde haber merkezi çalışanlarının haberlerin seçilmesi ve sunulmasında rollerine

atıfla, editör ve yayıncıların siyasi gerçekliğin şekillenmesindeki rolü üzerinde dururlar. Buna göre, bir haberdeki bilginin miktarı ve konumu, o konuya ne kadar önem verilmesi gerektiğini de belirler. Bu bağlamda kitle iletişim araçları, bir kampanya esnasında adayların söylediklerini yansıtırken önemli konuları belirler, bir başka deyişle “gündemi kurar” (McCombs & L.Shaw, 1972). McCombs ve Shaw söz konusu araştırmalarında, medyada yer alan haber içeriklerinin kararsız seçmenlerin gündemini belirlemedeki rolünü araştırmışlardır. Bir başka deyişle, söz konusu kuram, insanların farklı sosyal meseleler hakkında nasıl ve neden düşündüklerini ve sıraladıklarını açıklamaya çalışır. McCombs ve Shaw, yaptıkları araştırma ile medya içerikleri ile medya tüketicilerinin önem sıralamaları arasında önemli bir ilişki bulmuşlardır. Araştırma bulguları, bir konunun toplumda öne çıkması sürecinin büyük ölçüde medyadan etkilendiği sonucunu ortaya koymuştur (Roberts vd., 2002).

1972 yılında yayınlanan bu araştırmadan bu yana, haberlerde öne çıkan gündem maddeleri ile halkın gündemi arasındaki ilişkiyi inceleyen yüzlerce araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar sadece seçim süreçleri ile sınırlı kalmamış, ABD’nin sınırlarını da aşarak, Avrupa, Asya, Latin Amerika ve Avustralya’ya uzanan bir ölçekte, çeşitli kamusal meseleleri ele almıştır. Son zamanlarda sanal ortamda yer alan gazetelerin ortaya çıkmasıyla gündem belirleme kuramına ilişkin araştırmalar bu alanda da yer almaya başlamıştır (McCombs, 2005).

Gündem belirleme kuramına ilişkin teorik çerçeve kapsamında üzerinde ittifak edilmiş bazı hususlar bulunsa da “gündem belirleme kuramı nedir?” sorusuna verilen çok çeşitli yanıtlar bulunmaktadır. Kavramın tanımlanmasının da ötesinde adlandırılmasına ilişkin farklı yaklaşımlar dikkat çekmektedir. Yüksel’in (2007) ifade ettiği gibi İngilizce karşılığı “agenda-setting” olan ve dilimize çoğunlukla “gündem belirleme” diye çevrilen kavramın kimi çalışmalarda daha başka karşılıklarına da rastlanmaktadır. Türkçe literatürde yaygın olarak kavramın karşılığı olarak “gündem belirleme” ifadesi kullanılsa da kimi yerlerde “gündem oluşturma” kimi yerlerde “gündem kurma” kimi yerlerde “gündem hazırlama”, kimi yerlerde “gündem koyma” ve kimi yerlerde de “gündem koyma ve saptama” gibi karşılık ya da çeviriler de dikkati çekmektedir. Ayrıca “gündem belirleme” ifadesi, Türkçe literatürde olduğu gibi İngilizce literatürde de “hipotez”, “tez”, “araştırma”, “çalışma”, “süreç”, “düşünce”, “yaklaşım” ya da “kuram” gibi farklı kavramlarla birlikte anılmaktadır (s. 576).

Kavramın adlandırılış ve ifade ediliş biçimindeki farklılıkların ortaya konmasından sonra literatürde yer alan bazı tanımlar üzerinde durulabilir. İlk olarak, Dearing ve Rogers (1996) gündem belirleme kavramını, medya profesyonellerinin kamuoyunun ve siyasi elitlerin dikkatini çekmeye çalıştıkları bir rekabet süreci olarak tanımlar (s. 1-2). Buna göre gündem belirleme, bir demokraside neden belirli konuların gündemde yoğun şekilde kaldığını, diğerlerinin ise gündeme gelmediğine ilişkin bir açıklama sunar. Yazarlar

buradan hareketle gündem belirlemeyi, sosyal değişim ve sosyal denge ile ilişkilendirirler. Kütükoğlu ise (2021) bu kuramın, medyanın birbirinden farklı konulara gösterdiği vurgu ile konuların kamuoyu açısından sahip olduğu önem derecesi arasında ilişki olduğunu söyler (s. 215). Atabek'in tanımına göre ise (1998) gündem belirleme, kitle iletişim araçlarının okuyucuların ne hakkında düşüneceklerini, neyi önemli olarak algılayacaklarını zamanla etkilemesidir (s. 159). Bir diğer tanıma göre ise; *“insanlar dünyada ve çevrelerinde var olan sorunları, olayları ya da gerçekleri medyada kendilerine sunulan haberler aracılığıyla öğrenmektedir. Söz konusu sorun, olay ya da gerçekleri öğrenme süreci, haberleri tüketen okurların zihninde belli bir gündemin biçimlenmesinde etkili olmaktadır. Kitle iletişim araçları tarafından sunulan haberlerle birlikte gerçekleştirilen bu süreç, gündem belirleme olarak adlandırılmaktadır (Kılıç, 2020, s. 94).”*

Gündem belirleme kavramı medyanın önemlilik ya da öncelik verdiği konuların kamunun zihninde de önemli ya da öncelikli konular haline gelmesini açıklar. Yüksel'e göre (2007) nasıl her bir bireyin o gün yapacağı işlere yönelik bir öncelik sıralaması mevcutsa, toplumların da sorunların hangisinden başlanarak çözüme kavuşturulacağına ilişkin bir öncelik sıralamasına ihtiyaçları vardır (s. 578). Bireyler bu öncelik sıralamalarını kendileri oluştururken, toplumun sorunlarının hangilerinin öncelikli olduğuna ilişkin sıralamayı yapmada medyanın payına neyin düştüğünün açıklanması “gündem belirleme” yaklaşımının en temel araştırma sorusunu oluşturur. Basın kurumları gerek süre kısıtlaması gerekse yer kısıtlaması nedeniyle gün içerisinde kendilerine ulaşan yahut kendileri meydana getirdikleri sayısız haber arasından seçim yapmak zorundadır. Kitle iletişim araçlarının niteliğine göre değişiklik gösteren bu seçme-eleme süreci tesadüfi bir sürece tekabül ettiği düşünülse de bu sürecin politik, ideolojik, kültürel ve ekonomik bir zemin üzerinden şekillendiği gerçektir. Medyanın bir kısım haberleri görmemesi ya da bazı olayları gereğinden fazla işleme medyanın gündem oluşturma gücünü göstermektedir (Güngör, 2021, s.78).

Gündem belirleme kuramı ilk ortaya çıktığı haliyle, medyanın hangi konuların kamuoyunun ana temaları haline geleceğine karar vermede etkili olduğunu öne sürerken, daha sonra geliştirilen ikinci düzey gündem belirleme kavramı ve niteliksel gündem belirleme kavramı, medyanın ayrıca insanların belirli temaları nasıl anlamlandıracağı üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymuştur (Takeshita, 2005, s. 275). Buna göre kamu, bir haberin gazetenin hangi sayfasında yer aldığı, gazete kapladığı yer ve hangi sıklıkla tekrar edildiği; yine bir haberin televizyonda ne kadar sıklıkla yayımlandığı, habere ne kadar süre ayrıldığı ve hangi sıklıkla tekrar edildiği ile yalnızca o konudan haberdar olmakla kalmaz o konunun ne kadar önemli olduğuna dair bir kanaate de ulaşabilir (Güngör, 2021, s. 78). Bu yaklaşıma göre insanlar ilk olarak medyada sunulan haberler aracılığıyla çevrelerinde gerçekleşen olaylar, sorunlar ya da gerçekler hakkında belirli bir farkındalığa sahip olmaktadır. Ardından farkındalığa sahip olunan olay/sorun/gerçekler hakkında daha fazla bilgi edinmeye ve buna ilişkin okuma ve araştırma yapmaya başlamaktadırlar. Son olarak da

edinilen bilgiler doğrultusunda farkındalık yaratılan bireyler üzerinde belirli bir davranış değişikliği ortaya çıkmaktadır (Kılıç, 2020, s. 94). Bir başka ifadeyle, medya içeriklerini tüketenler, medyada yer alan haberlerden sadece bazı gerçekleri öğrenmekle kalmazlar. Kit- le iletişim aracının bir soruna veya konuya ayırdığı yerin konumu veya zamanın miktarı ile o sorunun veya konunun ne kadar önemli olduğu yolunda çıkarımlarda da bulunurlar. Gazete editörlerinin veya televizyon yayıncılarının gündelik işlerini yaparken yayınlanacak haberleri seçmesi ve haberlerin gazete ve televizyondaki konumlarını belirlemesi, izle- yicilerin dünyayı algılayış biçimleri üzerinde önemli etkiler yapar (Atabek, 1998, s. 156).

Gündem belirleme kuramı son 50 yıldır önemli bir araştırma alanı olmuş ve kurama ilişkin ciddi bir bilgi birikimi ortaya çıkmıştır. Medya ne düşüneceğimizi etkiler mi? gibi basit bir soru ile başlasa da gündem belirleme kuramı birçok farklı şekilde gelişme kay- detmiştir. Sosyal medyanın yalnızca bir eğlence aracı olmayıp, “haber” ve “gündem” gibi kavramları da içine alması ile birlikte sosyal medyanın etkisi ve gündem belirleme kapa- sitesi üzerine araştırmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Sosyal medyanın “haber” kapasitesi arttıkça, ağlar yapısından dolayı birey ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu da kamuoyu ve kamu gündeminin oluşumunda yeni bir süreci beraberinde getirmiştir. Bu açıdan gündem belirleme kuramı, kitlelerin birinci aşamada ne düşüneceğini ikinci aşamada nasıl düşüne- ceğini analiz etmiş ve ağ toplumuyla birlikte karmaşık ağ yapıları arasındaki ilişkiyi ince-leyen üçüncü aşamaya geçilmiştir (Demir & Ayhan, 2020). Bunun yanı sıra internetin ve sosyal medyanın gelişimi ile araştırmacılar birçok farklı ve yeni yaklaşımlar benimsemiştir. Gündem belirleme araştırmaları hem haber sitelerini hem de sosyal medya platformları- nı veri toplamak için kullanılmaktadır. Ayrıca büyük veri kavramının doğması ile gündem belirleme araştırmaları büyük veriyi kümelerini kullanarak veri toplamayı daha da basit- leştirebilir. Bunların yanı sıra, geleneksel medya ve sosyal medyaya ek olarak sinemanın da gündem belirleme kapasitesi bağlamında çeşitli araştırmalara konu edildiği de ifade edilme- lidir (Ün, 2016). Son olarak, gündem belirleme araştırmalarının ilk yarım yüzyılı medyanın toplumsal yaşamda oynadığı rolün daha iyi anlaşılmasını sağladığını ve gelecek dönemin yeni keşiflere açık olduğunu söylemek mümkündür (Wanta & Alkazemi, 2017, s. 11).

Türk Yazılı Basınında Suriyeli Öğrenci İmajı

Türk yazılı basınında Suriyeli öğrenci imajını incelerken kuramsal bir çerçeve sağlaması amaçlanan gündem belirleme kuramı üzerinde durulduktan sonra, çalışmanın bu bölü- münde Türk yazılı medyasında yer alan ve Suriyeli öğrenci temasını işleyen haberlerin analizi yapılacaktır.

Araştırma Tasarımı

Çalışmanın temel amacı Türk yazılı basınında Suriyeli öğrenci imajının ne şekilde temsil edildiğini ortaya koymaktır. Söz konusu imajın detayları ile ortaya konulmasının -yazılı basın boyutu ile- karar alıcılara, eğitim profesyonellerine, eğitim ve göç literatürüne veri

sağlama amacına hizmet etmesi amaçlanmaktadır. Yapılacak olan analiz, multidisipliner bir bakış açısı ortaya koyması ve eğitim bilimleri ile iletişim bilimleri literatürünü birbirine yaklaştırarak literatürdeki bir boşluğu doldurmaya aday olması bakımından önemli görünmektedir.

Araştırmanın odaklandığı temel sorular ise şunlardır:

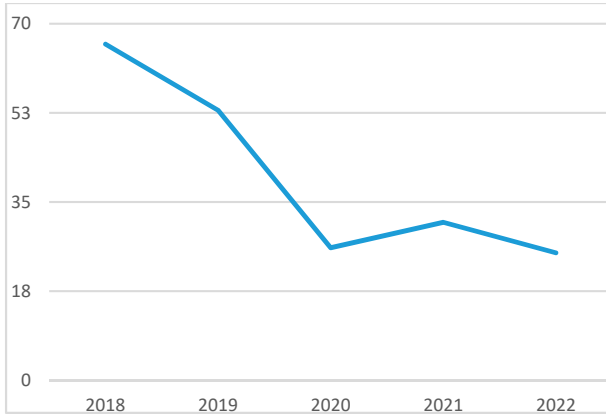
- Suriyeli öğrenciler medyada nasıl temsil edilmektedir?
- Hangi medya kuruluşları Suriyeli öğrencilere daha çok yer vermektedir?
- Suriyeli öğrencilerin medyadaki temsilleri hangi başlıklar altında gerçekleşmektedir?
- Medyanın Suriyeli öğrenci gündemi pozitif karakterli midir?
- Medya kullanmış olduğu dil ve üslup ile Suriyeli öğrencilerden yana mıdır?

Bu çalışmada araştırma evrenini Türkiye’de ulusal düzeyde yayın yapan tüm gazeteler oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil eden gazetelerin belirlenmesinde herhangi bir tiraj kriteri uygulanmamış olup, ulusal düzeyde yayın yapması kriteri aranmıştır. Bu bağlamda yerel ve bölgesel gazeteler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Belirlenen tarih aralığı ise 1 Ocak 2018-30 Aralık 2022 yılları arasındadır. Gazete haberleri incelenirken, Türkiye sınırları içerisinde ve Türkiye’nin Suriye’nin kuzeyine gerçekleştirdiği sınır ötesi harekât bölgelerinden gelen haberler araştırmaya dâhil edilmiştir. “Suriyeli öğrenci” anahtar kelimesini içeren haberler araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

Çalışma, kavramsal çerçeve ortaya konulurken literatür taramasına, haberlerin analiz edilmesinde ise içerik analizi yöntemine dayanmaktadır. Barelson (1952) içerik analizini “iletişimin içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel olarak tanımlanmasına yönelik bir araştırma tekniği” olarak tanımlar (s. 12). Medya içeriklerinin niceliksel olarak ciddi artış göstermesi ve sosyal medyanın da iletişim çalışmalarında merkezi bir konuma gelmesi ile birlikte, karmaşıklaşan medya içeriklerini anlamlı hale getirebilmek adına içerik analizi son yıllarda iletişim çalışmalarında kullanılan en önemli araştırma yöntemlerinden birisi haline gelmiştir. Bu çalışma da Suriyeli öğrenci temalı haber içeriklerini çeşitli kategoriler ışığında analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bulgular

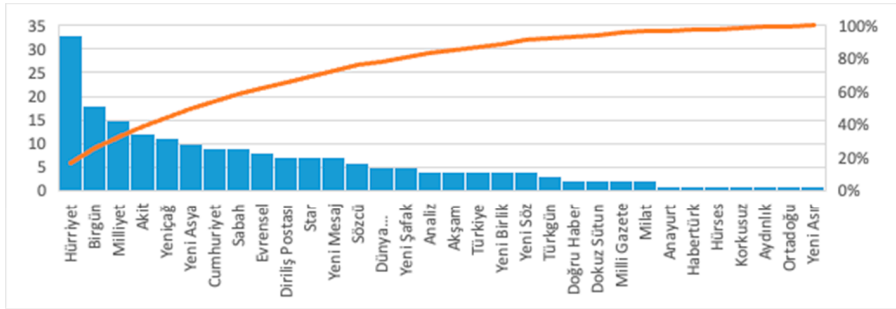
Araştırma kapsamında incelenen 2018-2022 yılları arasında toplam 200 haber tespit edilmiştir. Türk yazılı basınında çıkan Suriyeli öğrenci temalı haberler 2020 yılında COVİD-19 pandemisinin başlaması ile birlikte ciddi bir düşüş trendine girmiştir. Medyanın pandemiye odaklanmasının bu durumun oluşmasındaki temel faktör olduğu düşünülebilir. Pandeminin etkisinin azalmaya başladığı 2021 yılı itibariyle haberlerin yine artış trendine girdiği görülmektedir.

Grafik 1. Yıllara Göre Suriyeli Öğrenci Temalı Haber Sayısı

Suriyeli öğrenci temalı haberlerin artış/azalış trenlerinin oluşumunda, bir siyasi gündem maddesi olarak Suriyeliler/göçmenler konularının ülke gündeminde yoğunlaştığı dönemler ile söz konusu trendin oluşumu arasında bir korelasyon olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca eğitim-öğretim dönemlerinin başladığı aylar ile sona erdiği dönemlerde de Suriyeli öğrenciler medyanın gündeminde yer almaktadır.

2018-2022 yılları arasındaki dönemde ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerde Suriyeli öğrenci temalı toplam 200 adet haber tespit edilmiştir. Söz konusu haberlerin gazetelere göre dağılımı aşağıdaki grafikte görülmektedir.

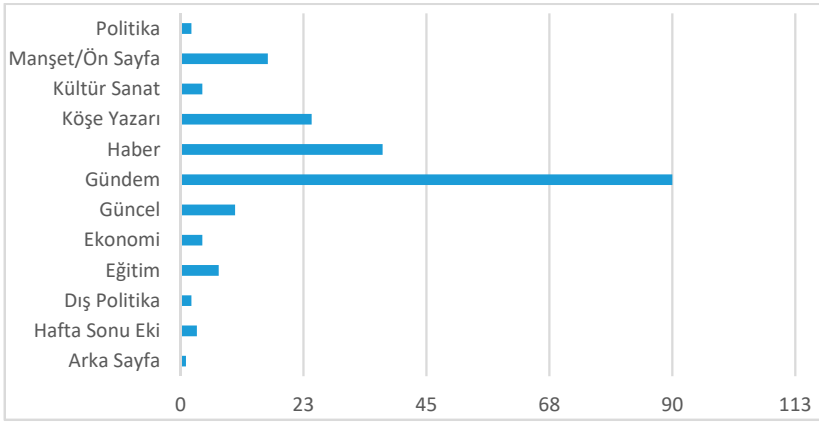

Grafik 2. Gazetelere Göre Suriyeli Öğrenci Temalı Haber Sayısı

Grafikte de görüldüğü üzere Suriyeli öğrenci temasını en yoğun şekilde ele alan gazetelerin başında Hürriyet ve Birgün gazeteleri gelmektedir. Bu medya kuruluşlarını Milliyet, Akit, Yeniçağ, Yeni Asya, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri takip etmektedir. Bu dağılımdan da anlaşılacağı üzere medya alanında temsil edilen siyasi yelpazenin hemen hemen tamamında Suriyeli öğrenci gündemine dönük bir ilgi söz konusudur. Ulusal gazetelerin hemen hepsi yayın politikaları ekseninde Suriyeli öğrenci konusunu gündeme taşımışlardır. Özellikle Suriyeli öğrencilere ilişkin olarak tartışmaların yoğunlaştığı dönemlerde bu

haberlerde de yoğunlaşma saptanmıştır. Örneğin Millî Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye'deki okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilere ilişkin istatistiki veriler paylaştığı günü takip eden günlerde gazetelerde bu konu yoğun şekilde ele alınmıştır.

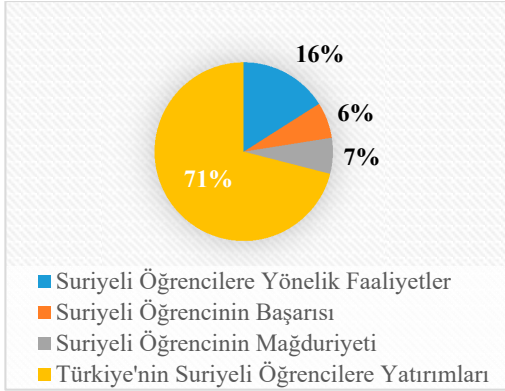
Bilindiği gibi gazetelerde bir haberin yayınlanması uzun bir editöryal süreci gerektirmektedir. Haberi hazırlayan muhabirle başlayan süreç ile haberin gazeteye basılması ve okuyucuya ulaşması arasında birçok aşama yer almaktadır. Bu aşamalardan bir tanesi haberin gazetede hangi sayfada basılacağına karar vermeyi içermektedir. Gazetelerde her sayfanın kategorik bir ismi bulunmaktadır. Dış politika, gündem, güncel, ekonomi gibi bu adlandırmalar, haber içeriklerinin ilgili gazetede editöryal süreç sonunda kategorilendirilmesini ifade etmektedir.

Grafik 3. Suriyeli Öğrenci Temalı Haberlerin Gazetelerdeki Kategorileri

Suriyeli öğrenci temalı haberler söz konusu olduğunda, gazeteler, esasen eğitimin öznesi olan “öğrenci” konusunu eğitim sayfalarında ele almayı düşük bir oranda tercih etmişlerdir. Suriyeli öğrencilere ilişkin haberler daha ziyade gündemin ve güncel gelişmelerin haberleştirildiği sayfalarda okuyucuya verilmiştir. Bu durum da Türk yazılı basınında Suriyeli öğrenci konusunun eğitimden ziyade iç siyasetin bir parçası olarak algılandığı izlenimini doğurmaktadır. Ayrıca, gazetelerin en önemli gördükleri konuları manşet ve ön sayfadan verdikleri düşünüldüğünde, Suriyeli öğrenci temasının bu noktada nadiren tercih edildiği de dikkat çekmektedir.

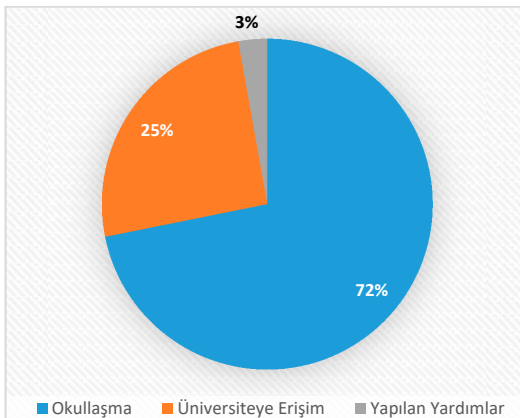
Araştırma kapsamında Suriyeli öğrencilere ilişkin haberlerin analizinde dört ana kategori belirlenmiştir: Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yatırımları, Suriyeli öğrencilere yönelik faaliyetler, Suriyeli öğrencinin mağduriyeti ve Suriyeli öğrencinin başarısı. İfade edilen kategoriler Türk yazılı basınındaki Suriyeli öğrenci temasına ilişkin genel eğilimleri ifade etmektedir. Ayrıca bu ana kategoriler alt kategorilere ayrılarak daha detaylı olarak analiz edilmiştir.

Grafik 4. Suriyeli Öğrenci Temalı Haberlerin Kategorileri

Türk yazılı basınında Suriyeli öğrencilere ilişkin haberlerde en yoğun ele alınan tema %71 gibi yüksek bir oranla Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yaptığı yatırımlara ilişkindir. Bunu %16 ile Suriyeli öğrencilere yönelik faaliyetler, %7 ile Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları mağduriyetler ve son olarak %6 ile Suriyeli öğrencilerin elde ettiği başarılar takip etmektedir. Yukarıda ifade edildiği gibi Türk yazılı basını Suriyeli öğrencileri eğitimden ziyade iç siyasetin bir konusu olarak ele alma eğilimindedir. Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yapmış olduğu yatırımlara ilişkin haberlerin yoğunluğu da bu durumu teyit etmektedir. Suriyelilerin ilk ve orta öğretime erişimi ve üniversite eğitimi almalarına ilişkin tartışmalar, bu tartışmaların odağını oluşturmaktadır.

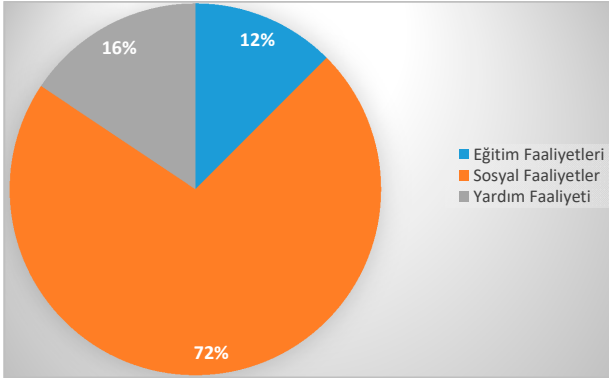
Bilindiği gibi Türkiye, geçici koruma statüsü vermiş olduğu Suriyelilerin ilk ve orta öğretime ücretsiz erişimini sağlamakta, belirli süreçlere tabi olmak koşuluyla üniversiteye erişimlerine imkân tanımaktadır. Bunun yanı sıra zaman zaman Suriyeli öğrencilere kamu kurumları ve STK'ların yardımları söz konusu olmaktadır. Suriyeli öğrencilere ilişkin haberlerin ana eksenini de bu üç konunun oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Grafik 5. Türkiye'nin Suriyeli Öğrencilere Yatırımları

Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere dönük yatırımlarını ele alan haberlerin analizinde en yoğun şekilde işlenen temanın %72 gibi yüksek bir oranla Suriyelilerin okullaşmasına ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada üç ana eğilimden bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki Türkiye'nin oldukça yüksek sayıda Suriyelinin okula erişimini sağlayarak büyük bir başarı hikâyesi ortaya koyduğunu ifade eden haberlerdir. İkinci eğilim ise Türkiye'nin çok fazla Suriyeliye okullarını açarak sosyal ve ekonomik problemlere yol açtığını iddia eden ve buradan bir iktidar eleştirisi devşiren haberler olarak ifade edilebilir. Son olarak, yine bir iktidar eleştirisi olarak, Suriyeli birçok çocuğun okula erişemediğini iddia eden haberlerden söz etmek mümkündür.

Okullaşma noktasında yaşanan tartışmaların bir benzeri Suriyelilerin üniversiteye erişimi konusunu ele alan haberlerde de görülmektedir. Bu noktada, yukarıda ifade edilen eğilimlere ek olarak, Suriyelilerin Türk üniversitelerine sınavsız girdiğini iddia eden haberler ile Suriyelilerin üniversiteye giriş sürecini ortaya koymaya çalışan haberlerin varlığı göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra Suriyelilere yapılan çeşitli yardımlar da oranı az olmakla beraber bu kategori altında dikkat çekmektedir.

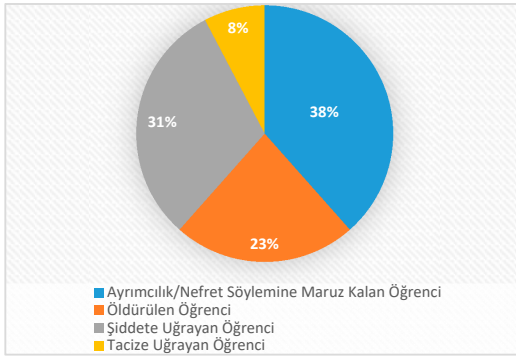

Grafik 6. Suriyeli Öğrencilere Yönelik Faaliyetler

Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yatırımları kategorisinin ardından en yoğun ele alınan haber kategorisi olarak Suriyeli öğrencilere yönelik faaliyetler dikkat çekmektedir. Bu kategori içerisinde de en yoğun olarak ele alınan tema Suriyeli öğrencilere yönelik sosyal faaliyetlerdir. Kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK'lar tarafından düzenlenen geziler ve diğer sosyal programlar gazetelerde yoğun şekilde yer bulmuştur. Grafikte de görülen eğitim faaliyetleri ise okul dışı eğitsel faaliyetleri ifade etmektedir. Çeşitli kurumlarca düzenlenen teknoloji ve kültür-sanat ağırlıklı eğitsel faaliyetler medya tarafından ilgi çekici bulunmuştur. STK'ların Suriyeli öğrencilere yönelik yardım faaliyetleri de –özellikle toplu yardımlar- bu kategoride ele alınan temalardan birisi olmuştur.

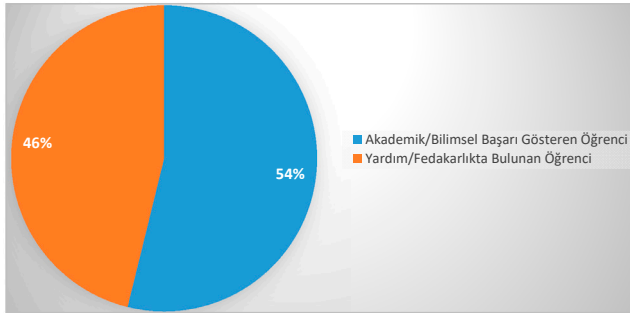
Suriyeli öğrenci temalı haberlerin analizinde üçüncü ana kategori Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları mağduriyetlere ilişkin haberlerdir. Her ne kadar haber kategorisi içerisindeki ağırlığı düşük olsa da Suriyeli öğrencilerin yaşamış oldukları mağduriyetler de gazetelerde

haberleştirilmiştir. Bu haber kategorisinde genel olarak bir öğrencinin yaşadığı olumsuz olay haberleştirilmiştir. Bir başka deyişle insan hikayeleri ele alınmıştır. Bu bağlamda, ayrımcılığa ve/veya nefret söylemine maruz kalan öğrenciler ilk alt kategori olarak dikkat çekmektedir. Münferit olarak yaşanan bu olaylarda medya kuruluşları öğrencilerin yaşadığı mağduriyetleri sayfalarına taşımıştır. Bu alt kategoriye öldüren öğrenci kategorisi takip etmektedir. Yine sayısı az olmakla beraber, esasen bir asayiş konusu olan cinayet haberlerinde maktül Suriyeli bir öğrenci ise medya kuruluşları bu haberleri “öldürülen öğrenci” olarak vermeyi tercih etmişlerdir. Benzer şekilde şiddete veya taciz haberlerinde de mağdurun Suriyeli bir öğrenci olması durumunda haberler “Suriyeli öğrenci” adlandırması ön plana çıkarılarak verilmiştir.

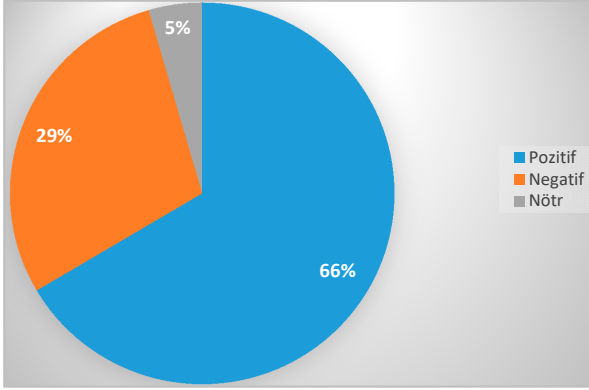
Grafik 7. Suriyeli Öğrencinin Mağduriyeti

Suriyeli öğrenci temalı haberlerin analizde son olarak öne çıkan tema Suriyeli öğrencilerin gösterdikleri başarılarla ilişkindir. Tıpkı Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları mağduriyetlerin haberleştirilmesinde olduğu gibi bu kategoride de insan hikayeleri ön plana çıkmaktadır. Bu noktada iki alt kategoriden söz edilebilir. Bunlardan ilki Suriyeli öğrencilerin gösterdikleri akademik ve/veya bilimsel başarılarıdır. Liselere geçiş sınavında derece yapan öğrenciler veya bilimsel bir projede yer alan öğrencilere ilişkin haberler bu bağlamda ele alınabilir. Bunun yanı sıra Suriyelilere veya Türk toplumuna dönük yardım faaliyetlerine katılan öğrencilere ilişkin haberler de dikkat çekmektedir.

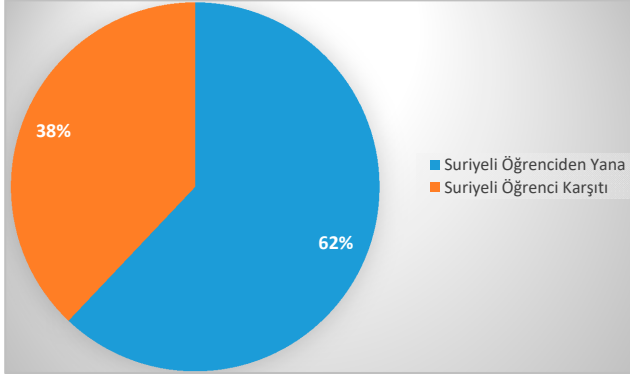
Grafik 8. Suriyeli Öğrencinin Başarısı

Medya içeriklerinin analizinde kullanılan temel parametrelerden birisi de haberlerin olumlu veya olumsuz olarak kategorilendirilmesidir. Bu noktada Suriyeli öğrenci temalı haberlerin büyük bir ağırlıkta pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir. Haber içeriklerinin %66'sı pozitif yönlü, %29'u negatif yönlü ve %5'i nötr olarak tespit edilmiştir. Nötr haberler genel olarak kamu otoritelerinin yapmış oldukları açıklamaların haberleştirilmesine dayanmaktadır.

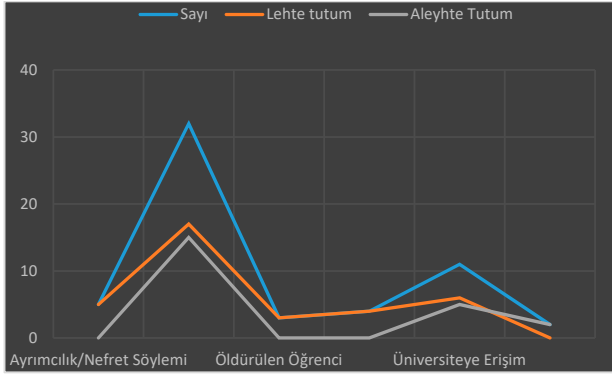
Grafik 9. Suriyeli Öğrenci Temalı Haberlerin Yönü

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi Suriyeli öğrenci temalı haberlerin %29'u negatif yönlüdür. Ancak ifade edilen negatiflik peşinen Suriyeli öğrenci karşıtlığı anlamına gelmemektedir. Negatif yönlü haberler söz konusu olduğunda, her ne kadar haberin dili negatif olsa da bazı haberler, Suriyeli öğrencilerin lehinde bir tutum benimsemektedir.

Grafik 10. Negatif Yönlü Haberlerde Medyanın Tutumu

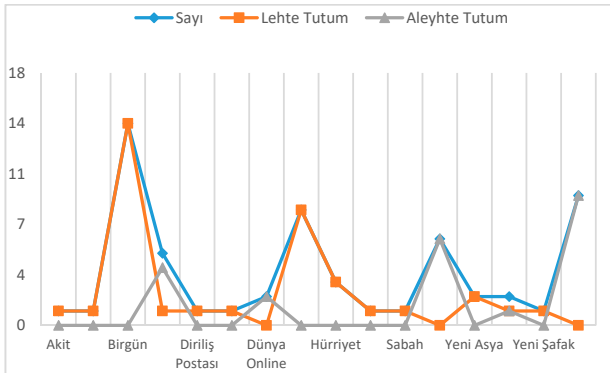
Grafikte de görüldüğü üzere negatif yönlü haberlerin %62 gibi yüksek bir oranı Suriyeli öğrenciden yana tutum benimsemektedir. Bu noktada bir eksikliği, bir sorunu dile getiren ve negatif bir dil kullanan haberlerin büyük çoğunluğunun, esasen yine Suriyeli öğrencinin lehine olacak şekilde bu eksikliği veya sorunu dile getirdiği ifade edilebilir.

Grafik 11. Negatif Yönlü Haberlerde Medyanın Tutumu-2

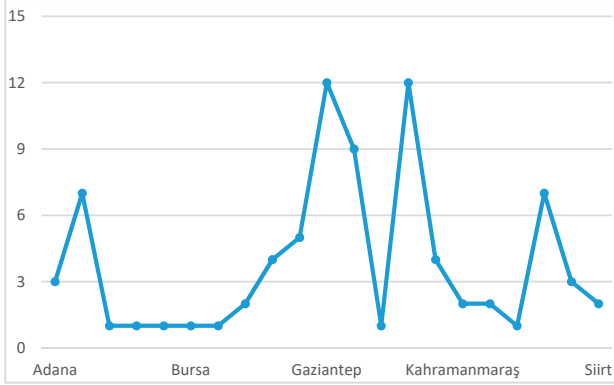
Bu durumun haber kategorileri üzerinden analizi konuyu daha anlaşılır hale getirecektir. Grafikte de görüldüğü gibi ayrımcılık/nefret söylemi, öldürülen ve/veya şiddete uğrayan Suriyeli öğrencilere ilişkin haberlerde medya kuruluşları %100 oranında Suriyeli öğrenciden yana tavır belirlemekte ve negatif bir gelişmeyi Suriyeli öğrencinin lehine olacak şekilde ele almaktadır. Suriyeli öğrencilere yapılan yardımlara ilişkin haberlerde ise eğer medya kuruluşu negatif bir dil kurmuşsa, Suriyeli öğrenci karşıtlığı %100'e ulaşmaktadır. Okullaşma ve üniversiteye erişim kategorilerinde ise oranlar birbirine yaklaşmaktadır. Bu noktada Suriyelilerin okula/üniversiteye erişimde sorunlar yaşadığını ifade eden haberler ile Suriyeli öğrencilerin okula/üniversiteye erişimini eleştiren haberler dikkat çekmektedir.

Yukarıda ifade edilen durum medya kuruluşu bazlı olarak da ele alınabilir. Aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi negatif bir içeriği haberleştiren ancak bunu yaparken Suriyeli öğrenciden yana tavır belirleyen medya kuruluşları olarak Birgün, Evrensel, Hürriyet ve Sabah gazeteleri dikkat çekmektedir. Ters şekilde, negatif bir konunun haberleştirilmesinde Suriyeli öğrencinin aleyhinde tutum alan medya kuruluşları olarak Cumhuriyet, Sözcü ve Yeniçağ gazeteleri dikkat çekmektedir.

Grafik 12. Negatif Yönlü Haberlerde Medyanın Tutumu-3

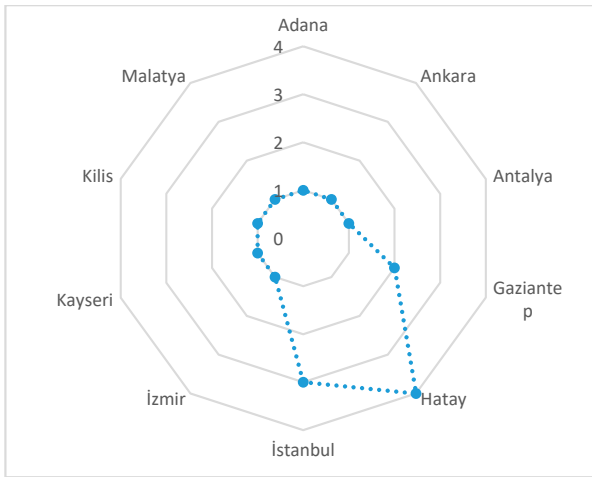
Suriyeli öğrencilere ilişkin haberlerin analizinde anlamlı veri sağlayabileceği değerlendirilen kategorilerden birisi de haberlerin illere göre dağılımıdır. Bu noktada Suriyeli öğrenci temalı haberlerin, Suriyeli nüfusunun yoğun olarak yer aldığı illerle uyum gösterdiği görülmektedir.

Grafik 13. Suriyeli Öğrenci Temalı Haberlerde Öne Çıkan İller

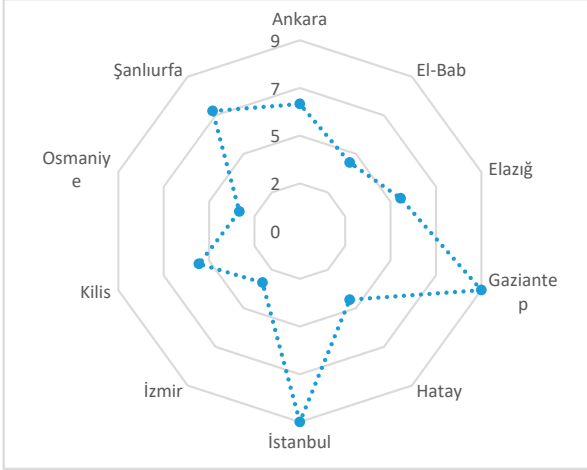
Suriyelilerin yoğun olarak yer aldığı İstanbul ve Gaziantep en fazla haber konusu olan iller olarak dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra Ankara, Kilis, İzmir gibi şehirler de yine dikkat çekicidir. Ayrıca Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde gerçekleştirdiği hareket bölgelerinden de haberlerde Azez ve El-Bab öne çıkmaktadır. Herhangi bir şehir belirtilmeyen haberler ise daha ziyade okullaşma gibi konularda yaşanan gelişmelere dönük haberlerdir.

Suriyeli öğrenci temalı haberlere kaynaklık eden şehirler pozitif ve negatif yönlü haberler ekseninde ele alındığında ise negatif yönlü haberlerde İstanbul, Hatay ve Gaziantep'in öne çıktığı görülmektedir.

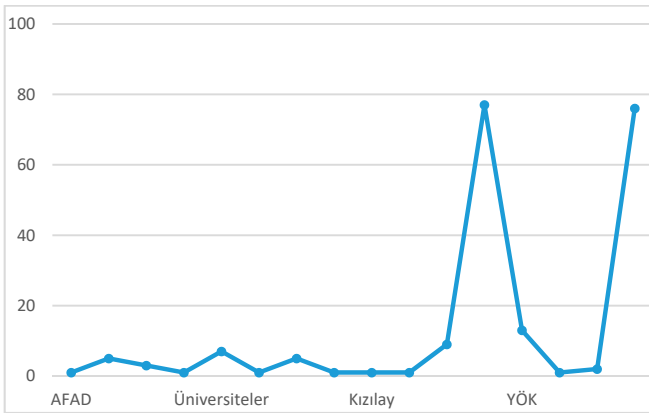
Grafik 14. İllere Göre Negatif Yönlü Haberler

Pozitif yönlü haberlerde ise yine İstanbul ve Gaziantep'in öne çıktığı görülmektedir. Farklı olarak Şanlıurfa ve Kilis illeri de bu bağlamda öne çıkmaktadır. Ayrıca El-Bab bölgesinden gelen pozitif yönlü haberler de anlamlı görünmektedir.

Grafik 15. İllere Göre Pozitif Yönlü Haberler

Türk yazılı basınında Suriyeli öğrenci imajının tespitine dönük yapılan araştırmada ele alınacak son kategori söz konusu haberler içeriklerinde atıf yapılan kamu kurum ve kuruluşlarıdır. Aşağıdaki grafikte de görüleceği üzere en yoğun atıf yapılan kamu kuruluşları olarak Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) dikkat çekmektedir. Söz konusu kamu kuruluşlarından Milli Eğitim Bakanlığı'na okullaşma kategorisindeki haberlerde atıf yapılırken, üniversiteye erişim kategorisinde ise YÖK ve YTB öne çıkmaktadır. Ayrıca herhangi bir atıf bulunmayan haberlerin oranı da, grafikte de görüleceği üzere oldukça yüksektir. Bu durum kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi noktasında bir handicap olarak görülebilir.

Grafik 16. Suriyeli Öğrenci Temalı Haberlerde Atıf Yapılan Resmi Kurumlar

Sonuç

Son yıllarda birçok ülkenin ana gündem maddelerinden birisi olan göç ve göçmenlik, bölgesinde yaşanan iç çatışmalar neticesinde Türkiye'nin de önemli bir gündem maddesi haline gelmiş ve medya kuruluşları da bu bağlamda göç ve göçmenliği birçok farklı açıdan gündemlerine taşımaya başlamışlardır. Türkiye, geçici koruma statüsü verdiği Suriyelilere başta eğitim ve sağlık konularında olmak üzere çeşitli destekler sağlamaktadır. Sağlanan bu destekler toplumda çeşitli tartışmalara yol açmakta, medya kuruluşları da ideolojik eğilimleri ve editöryal politikaları çerçevesinde bu tartışmalara katılmaktadır. Son yıllarda bu tartışma alanlarından birisi de Suriyeli öğrenciler olmuştur. Toplumda oluşan Suriyelilerin sınavsız üniversite eğitimi aldıkları veya Suriyeli öğrencilerin okullardaki eğitim kalitesini aşağı çektiği gibi iddialar medya organlarında yer almakta ve toplumdaki tartışmaların boyutunu yukarı çekmektedir. Bu çalışma, bu noktada, yazılı basın özelinde, medyanın nasıl bir Suriyeli öğrenci fotoğrafı ortaya koyduğunu tespit etme amacı taşımış ve bu doğrultuda 2018-2022 yılları arasını referans alarak, yazılı basındaki Suriyeli öğrenci anahtar kelimesini içeren 200 adet haberi içerik analizi yöntemi ile değerlendirmiştir.

Araştırmanın incelediği dönemde, Suriyeli öğrenci temalı haberlerin düz bir eğride ilerlemediği görülmüştür. Çeşitli dönemlerde yoğunlaşan haberler, özellikle 2020 yılında COVID-19 salgınının başlaması ile birlikte düşüş trendine girmiştir. Bunun yanı sıra, kamuoyunda "Suriyeliler" konusunun yoğunlaştığı dönemler ile Suriyeli öğrenci temalı haberlerin yoğunluğu arasında bir paralellik olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim-öğretim dönemlerinin başladığı ve sona erdiği dönemlerde de söz konusu haber içerikleri yoğunlaşmaktadır.

Ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerin incelendiği çalışmada, Suriyeli öğrenci temasına en çok ilgi gösteren beş yayın organı olarak Hürriyet, Birgün, Milliyet, Akit, Yeniçağ gazeteleri öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra ulusal düzeyde yayın yapan tüm gazetelerde Suriyeli öğrenci temalı haber içeriğine rastlandığı söylenebilir. Ayrıca, gazetelerin siyasi eğilimleri dikkate alındığında, siyasi yelpazenin tamamının bu konuya ilgi gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın ulaştığı anlamlı sonuçlardan bir tanesi de gazetelerin Suriyeli öğrenci temaları algılama ve sunma biçimlerine ilişkindir. Eğitim konusunun subjesi olan öğrenciler, gazetelerin eğitim sayfasında nadiren ele alınmıştır. Suriyeli öğrencilere ilişkin haberler daha ziyade iç siyasetin ve güncel gelişmelerin ekseninde sunulmuştur. Gazeteler tarafından verilen sayfa isimleri göz önüne alındığında Suriyeli öğrencilere ilişkin haberler, Gündem, Güncel, Haber gibi kategorilerde sunulmuştur. Ayrıca Suriyeli öğrencilere ilişkin köşe yazısı sayısının da azımsanamayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Gündem belirleme kuramı ekseninde değerlendirildiğinde, medyanın, Suriyeli öğrencileri eğitimin değil güncel gelişmelerin nesnesi olarak algıladığı söylenebilir. Yine gündem belirleme

kuramı çerçevesinde, medyanın en önemli gördüğü gelişmeleri manşetten ve/veya ön sayfadan verdiği düşünüldüğünde ve Suriyeli öğrenci temalı haber içeriklerinin çok nadiren manşetten verildiği göz önüne alındığında, medyanın Suriyeli öğrencileri toplumun ana gündem maddelerinden birisi olarak görmediği sonucuna varılabilir.

Araştırma kapsamında Suriyeli öğrenci temalı haberlerin analizinde dört ana kategori belirlenmiştir. Bunlar medyadaki yoğunluk oranlarına göre sırasıyla Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yatırımları, Suriyeli öğrencilere yönelik faaliyetler, Suriyeli öğrencinin mağduriyeti ve Suriyeli öğrencinin başarısı kategorileridir. Araştırmamanın bu bağlamda ulaştığı en önemli sonuç, medyanın Suriyeli öğrencilere ilişkin tartışmaları en yoğun şekilde Türkiye'nin Suriyeli öğrencilere yönelik yatırımları ekseninde ele aldığıdır. Bu tartışmalar Suriyelilerin okullaşması ve üniversiteye erişimi noktasında yoğunlaşmaktadır. Bu noktada üç ana eğilimden bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki Türkiye'nin oldukça yüksek sayıda Suriyelinin okula erişimini sağlayarak büyük bir başarı hikâyesi ortaya koyduğunu ifade eden haberlerdir. İkinci eğilim ise Türkiye'nin çok fazla Suriyeliye okullarını açarak sosyal ve ekonomik problemlere yol açtığını iddia eden ve buradan bir iktidar eleştirisi devşiren haberler olarak ifade edilebilir. Son olarak, yine bir iktidar eleştirisi olarak, Suriyeli birçok çocuğun okula erişemediğini iddia eden haberlerden söz etmek mümkündür. Üniversiteye erişim söz konusu olduğunda ise bunlara ek olarak Suriyelilerin Türk üniversitelerine sınavsız girdiğini iddia eden haberler ile Suriyelilerin üniversiteye giriş sürecini ortaya koymaya çalışan haberlerin varlığı göze çarpmaktadır.

Suriyeli öğrencilere yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler de medyanın yoğun olarak ele aldığı temalardan birisidir. Bunun yanı sıra insan hikâyeleri, -mağduriyet ve başarı eksenli olarak- göze çarpmaktadır. Medya kuruluşları, mağduriyet veya başarı söz konusu olduğunda, bu durumu ilgili kişinin bireysel hikâyesi üzerinden vermeyi tercih etmektedir. Ayrıca, Suriyeli bir öğrenci herhangi bir asayiş olayına karıştığında, bu durumu asayiş eksenli değil, ilgili kişinin öğrenci kimliğini öne çıkararak sunmaktadır. Bunun yanı sıra sınavlarda başarı gösteren veya bilimsel bir çalışmada yer alan Suriyeli öğrenciler de başarı hikâyesi şeklinde sunulmaktadır.

Araştırma kapsamında Suriyeli öğrenci temalı haberlerin %66'sı gibi yüksek bir oranının pozitif yönlü olduğu görülmüştür. %29 oranındaki negatif yönlü haberlerde ise ilginç bir durumun varlığı göze çarpmaktadır. Negatif yönlü haber içeriklerinin %62 gibi yüksek bir oranı, Suriyeli öğrenciden yana tavır belirleyen haber içerikleridir. Bu noktada, bir eksikliği, bir sorunu dile getiren ve negatif bir dil kullanan haberlerin büyük çoğunluğunun, esasen yine Suriyeli öğrencinin lehine olacak şekilde bu eksikliği veya sorunu dile getirdiği ifade edilebilir. Haber içeriğinin negatif olduğu ve aynı zamanda Suriyeli öğrenci karşıtı tutumun gözlemlendiği haber içerikleri daha çok okullaşma, üniversiteye erişim ve yardım kategorilerinde olduğu gözlemlenmiştir. Negatif bir içeriği haberleştiren ancak bunu yaparken Suriyeli öğrenciden yana tavır belirleyen medya kuruluşları olarak

Hürriyet, Sabah, Birgün, Evrensel gazeteleri dikkat çekmektedir. Tersi şekilde, negatif bir konunun haberleştirilmesinde Suriyeli öğrencinin aleyhinde tutum alan medya kuruluşları olarak Cumhuriyet, Sözcü ve Yeniçağ gazeteleri dikkat çekmektedir.

Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı İstanbul ve Gaziantep'in Suriyeli öğrenci temalı haberlerde öne çıktığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Ankara, Kilis, İzmir gibi şehirler de yine dikkat çekicidir. Ayrıca Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde gerçekleştirdiği hareket bölgelerinden de haberlerde Azez ve El-Bab öne çıkmıştır. Suriyeli öğrenci temalı haberlere kaynaklık eden şehirler pozitif ve negatif yönlü haberler ekseninde ele alındığında ise negatif yönlü haberlerde İstanbul, Hatay ve Gaziantep'in öne çıktığı görülmektedir. Pozitif yönlü haberlerde ise yine İstanbul ve Gaziantep'in öne çıktığı görülmektedir. Farklı olarak Şanlıurfa ve Kilis illeri de bu bağlamda öne çıkmaktadır. Ayrıca El-Bab bölgesinden gelen pozitif yönlü haberler de anlamlı görünmektedir. Son olarak, araştırma kapsamında en fazla atıf yapılan resmi kurumların Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı olduğu ifade edilebilir.

Gündem belirleme kuramı, medyanın öne çıkardığı konuların kamuoyunda da öne çıkacağını ve haber içeriğini tüketen kitlenin bu içerikleri kendi yaşamlarında da önemli olarak değerlendireceği iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, Türk yazılı basınının Suriyeli öğrencileri okullaşma ve üniversiteye erişim noktasında öne çıkardığını ve haber içeriklerinin sunumunda ideolojik eğilimlerin ve editöryal politikaların belirleyici olduğu iddia edilebilir. Ayrıca genel eğilimin bu konuyu pozitif bir dille ifade etmek olduğunu söylemek mümkündür. Türk toplumunda yapılacak saha çalışmaları ile tespiti mümkün olan Türk toplumundaki Suriyeli öğrenci algısı ile medyanın bu konuyu sunma biçimi arasında yapılacak karşılaştırmalar ise gündem belirleme kuramının etkililiğini test etme imkanı sunacaktır.

Extended Abstract

The aim of this study is to reveal how the image of Syrian students is represented in Türkiye's print media, within the framework of agenda setting theory. With the developments in communication technologies, the media has increased its influence in determining the agenda of societies. Therefore, the frequency and way any issue is covered by the media has a strong power to influence society's perception of that issue. Agenda setting theory, which is a part of impact research that aims to reveal how the media affects societies and individuals, argues that the media determines what societies will think and, moreover, how they will think.

After the civil war that started in Syria in 2011, one of the important agenda items in Türkiye became migration and immigrants. Following internal conflicts, a mass migration to Türkiye began. Over the past ten years, one of the main agenda items of Türkiye's media has been Syrians. In the process, the participation of Syrians in the education

system has become a necessity, and this has led to the emergence of the Syrian students agenda in the Turkish media.

Within the framework stated above, this study aims to reveal how the Syrian student theme was handled in Türkiye's print media between 2018-2022. For this purpose, a total of 200 news items were identified and the news in question were analyzed using the content analysis method. Between the years mentioned, news about Syrian students followed a fluctuating course. With the emergence of the COVID-19 pandemic, media attention focused on this area, and there was an increase in the amount of news about Syrian students in parallel with the improvement in the pandemic conditions.

Although the theme of Syrian students is considered to be a subject of education, Syrian students are generally discussed as the subject of domestic politics in Türkiye's print media. Additionally, the theme of Syrian students rarely appeared in newspaper headlines. Based on this, within the framework of agenda setting theory, it can be concluded that the media does not see Syrian students as one of the main agenda items of the society.

Within the scope of the research, 200 news items with the theme of Syrian students are analyzed. As a result of this analysis, four main categories are identified. These are Türkiye's investments in Syrian students, activities for Syrian students, victimization of Syrian students and the success of Syrian students. One of the most important conclusions reached around these categories is that the media covers the discussions about Syrian students most intensely around Türkiye's investments in Syrian students. The two most important factors that determine the axis of these discussions are the schooling of Syrians and their access to university. Three important grounds for debate have been identified in the context of schooling and access to university. The first of these is that Türkiye has successfully integrated Syrians into the education system and a success story has emerged. Secondly, news claiming that Türkiye causes social and economic problems by admitting a large number of students to schools attracts attention. The third ground for discussion is the claims that Syrians have problems accessing schools and that various grievances have occurred. When it comes to access to school and university education, in addition to all these, the existence of news trying to reveal the university entrance process of Syrians with claims that Syrians enter universities without exams stands out.

Another way Syrian students are represented in the media is through human stories. The successes and grievances of Syrian students have been covered frequently. The most striking point at this point is that when Syrian students are involved in a public order incident as victims or perpetrators, this news are presented with the theme of Syrian students, not as public order news. The rate of negative content in news about Syrian students is only 29%. However, there is an interesting situation in this news. Even though the news content is negative, the language of the news determines an attitude in favor of

the Syrian student in 62% of this news. At this point, it can be stated that the majority of the news that expresses a deficiency or a problem and uses negative language essentially express this deficiency or problem in favor of the Syrian student. It was observed that the news content, which was negative and showed an anti-Syrian student attitude, was mostly in the categories of schooling, access to university and aid.

Istanbul and Gaziantep, the cities where Syrians live densely in Türkiye, also stand out in Syrian student-themed news. In addition, cities such as Ankara, Kilis and Izmir are also noteworthy. In addition, Azaz and Al-Bab came to the fore in the news from Türkiye's operation areas in the north of Syria. The official institutions most cited in the news examined within the scope of the research are the Ministry of National Education, Council of Higher Education and The Presidency for Turks Abroad and Related Communities.

Orcid

muratkaraman <https://orcid.org/0000-0001-8982-9461>

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma herhangi bir destek almamıştır. Teşekkür edilecek herhangi bir kurum veya kişi bulunmamaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma esnasında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Atabek, N. (1998). Gündem Belirleme Yaklaşımı. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7, 155-174.
- Barelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Illinois, The Free Press. <https://doi.org/10.1177/000271625228300135>
- Dearing, J. W. & Rogers E. M. (1996). *Agenda Setting*. Londra, Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452243283>
- Demir, Y. & Ayhan, B. (2020). Sosyal Medyanın Gündem Belirleyicileri: Twitter'da Gündem Belirleme Süreci Üzerine Bir Sosyal Ağ Analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020(51), 1-19.
- Duygu, H. H. (2023). Kahramanmaraş Depremlerinin Ana Haber Bültenlerinde Gündem Belirleme Kuramı Bağlamında İncelenmesi: Atv-Fox Tv Örneği. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 249-263.
- Güngör, A. (2021). Gündem Belirleme Kuramı Bağlamında Sosyal Medya ile Siyaset Gündeminin Karşılaştırmalı Analizi. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 75-91.
- Kılıç, S. (2020). Gündem Belirleme Kuramı Bağlamında Twitter ve İnternet Gazetelerinin Karşılaştırılması: Hürriyet ve Milliyet Gazeteleri Örneği. *Selçuk İletişim*, 13(1), 91-129.
- Koçyiğit, İ. (2023). Yazılı Basın Gündeminin Oluşmasında Siyasi Liderlerin Twitter Paylaşımları: Hürriyet, Sözcü, Yenişafak Gazeteleri Örneği. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-18. <https://doi:10.5281/zenodo.7785006>
- Kütükoğlu, E. (2021). Afet Gazeteciliğine Gündem Belirleme Kuramı ve İzmir Depremi Haberlerinden Bakış. *MEDIAJ*, 4(2), 211-233. <https://doi.org/10.33464/mediaj.994871>
- McCombs M. (2005) A Look at Agenda-setting: Past, Present and Future. *Journalism Studies*, 6:(4), 543-557. <https://doi.org/10.1080/14616700500250438>
- McCombs, M.E. & Shaw, D.L. (1972). The Agenda-setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 176-187.
- Roberts, M. & Wanta, W. & Dzwo, T.-H. (Dustin). (2002). Agenda Setting and Issue Salience *Online. Communication Research*, 29(4), 452-465. <https://doi.org/10.1177/0093650202029004004>
- Takeshita, T. (2005). Current Critical Problems in Agenda-Setting Research. *International Journal of Public Opinion Research*, 18(3), 275-296. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edh104>
- Terkan, B. (2007). Basın ve Siyaset İlişkinin Gündem Belirleme Modeli Çerçevesinde Bir Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 561-584.
- Ün, H. (2016). Gündem Belirleme Yaklaşımının Sinemada Yansıması: Çılgın Şehirler Filmi Üzerine Bir İnceleme. *Atatürk İletişim Dergisi*, (11), 5-34.
- Vatandaş, S. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Gündem Belirleme İşlevi Açısından Gazete Manşetleri. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2020(1), 61-78.
- Wanta, W. & Alkazeri, M. F. (2017). *Agenda-Setting: History and Research Tradition*, ed. Patrick Rössler, içinde, *The International Encyclopedia of Media Effects*, John Wiley & Sons Inc.
- Yüksel, E. (2007). "Kamuoyu Oluşturma" ve "Gündem Belirleme" Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır?, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 571-586.